

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างสรรค์และถ่ายทอดสิ่งที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะต่าง ๆ เพื่อจะได้ทำหน้าที่ได้ดีขึ้นในสังคมของตน เปลี่ยนสภาพจากคนโง่เขลามาเป็นผู้ที่มีความรู้พอที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (Gowin, 1972) การที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐจะต้องระดมทรัพยากรเท่าที่จะหาได้มาใช้และจะต้องหาวิธีการ จัดทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด การที่จะทำเช่นนั้นได้ดีก็เป็นการสมควรที่จะต้องนำนวัตกรรมทาง เทคโนโลยีการศึกษามาใช้ (ระวี ภาวิไล, 2518)

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532) ได้กล่าวได้ว่า

"นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษามีบทบาทเป็นสื่อในกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาและ ประสบการณ์เพื่อช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนรับความรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มั่นคงถาวร นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา สองคำนี้ จึงมักใช้ควบคู่กันไปในกระบวนการศึกษาเทคโนโลยีและถือว่าเป็นมิติที่ 3 ในกระบวนการศึกษา"

และจากหลักการในการพัฒนาเศรษฐกิจได้กล่าวไว้ว่า กำลังสำคัญในการพัฒนานั้นอยู่ที่ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ การนำความรู้ ความคิดใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการผลิต การดำเนินงาน รวมไปถึงระบบการบริหารให้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่ง เหล่านี้เรียกว่า "นวัตกรรม" (innovations) (ไพรัตน์ เคชะรินทร์, 2513)

อย่างไรก็ไม่ใช่ว่า สิ่งใหม่ ๆ หรือความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นทุกอย่างจะเป็นที่ยอมรับและถูกใช้ในสังคมหรือมีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้เสมอไปในสิ่งใหม่ ๆ สองอย่างอาจมีเพียงอย่างเดียวที่ประสบความสำเร็จในการเป็นที่ยอมรับส่วนอีกเก้าอย่างอาจถูกมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย และสิ่งที่ประสบความสำเร็จนั้นก็อาจเป็นที่ยอมรับในสังคมเพียงช่วงเดียวเท่านั้น บัญหาอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรจึงสามารถทำให้สมาชิกในสังคมตระหนักถึงความจำเป็นในการยอมรับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำอย่างไรจึงจะทำให้สมาชิกในสังคมรู้จักการตัดสินใจยอมรับสิ่งเหล่านั้นอย่างมีเหตุผล และสามารถวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และเมื่อเกิดการยอมรับแล้วทำอย่างไรจึงจะทำให้สิ่งนั้นผสมกลมกลืนกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ช่วยให้การดำเนินชีวิตของเขาเหล่านั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ลำลี ทองอิ้ว, 2526)

การแพร่กระจายนวัตกรรมเป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีความคิดใหม่ สิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ได้รับการแพร่กระจายหรือถ่ายทอดจากแหล่งกำเนิดไปยังสมาชิกในสังคม (เสถียร เขยประทับ, 2524) จากการศึกษาพบว่า การแพร่กระจายนวัตกรรมนั้น ข่าวสารจะถูกถ่ายทอดในลักษณะหลายขั้นตอน (multistep process) และยังพบว่า สื่อประเภทต่าง ๆ มีอิทธิพลแตกต่างกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการในการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการให้ความรู้ แต่สื่อระหว่างบุคคลมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (เสถียร เขยประทับ, 2524) และวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาการแพร่กระจายนวัตกรรม ก็คือการหาทางลดระยะเวลาในการแพร่กระจายนวัตกรรมจนถึงขั้นการยอมรับให้สั้นลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมต้องพัฒนาที่ต้องปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยในระยะเวลาอันรวดเร็ว (เสถียร เขยประทับ, 2524)

ในการแพร่กระจายนวัตกรรมมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการคือ ต้องมีนวัตกรรม ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านช่องทาง (channels) ในระยะเวลาหนึ่ง (overtime) และไปยังสมาชิกในระบบสังคม (social system) (Rogers, 1983)

การแพร่กระจายนวัตกรรม ถือว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับความรู้และทัศนคติหรือการ
จงใจนั้น เป็นขั้นตอนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกระบวนการในการตัดสินใจที่ยอมรับ
หรือปฏิเสธนวัตกรรม (เสถียร เขยประทับ, 2524) ดังนั้นกระบวนการจึงเป็นกระบวนการที่เกิด
ขึ้นในสมองที่บุคคลจะต้องผ่านขั้นหรือระยะต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นแรกที่อยู่เรื่องหรือมีความรู้เกี่ยวกับ
นวัตกรรมไปจนถึงขั้นตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธ และในที่สุดถึงขั้นยืนยันและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
นักวิจัยเกี่ยวกับการแพร่กระจายมีความเห็นว่า กระบวนการในการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรมมี 4
ขั้นตอน คือ เริ่มต้นด้วยการตระหนักหรือตื่นตัว (awareness) แล้วไปถึงขั้นสนใจ (interest)
จากนั้นถึงขั้นประเมินผล (evaluation) แล้วก็ถึงขั้นการนำไปใช้ทดลองใช้ในวงจำกัด (small
scale trial) และขั้นสุดท้ายคือการยอมรับหรือปฏิเสธการนำไปใช้ (เสถียร เขยประทับ,
2524)

โรนัลด์ ฮาฟล็อค (Ronald Havelock) ได้เสนอการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการ
ศึกษา โดยใช้ตัวกลางการแพร่กระจายเป็นหลัก และรูปแบบของฮาฟล็อคนี้เป็นที่นิยมใช้เป็นอย่าง
มากในบรรดานักการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการศึกษาในปัจจุบัน ถ้าลองเขียนแผนผังการดำเนิน
งานของตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา เมื่อเทียบกับขั้นตอนการรับรู้
การเปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคล จะได้ดังนี้ (อ้างถึงใน สำลี ทองอิ้ว, 2524)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมการแพร่กระจายนวัตกรรมทาง
เทคโนโลยีการศึกษาของตัวกลาง

กิจกรรมกลุ่มประชากร

1. การแนะนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา → ขั้นการรับรู้
2. การให้รายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา
และการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา → ขั้นความสนใจและใคร่รู้
ข้อมูลเพิ่มเติม
3. การสาธิตการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา → ขั้นการประเมิน
4. การฝึกอบรมวิธีการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา → ขั้นทดลองใช้นวัตกรรม
5. การให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก
ในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาในชีวิตประจำวัน → ขั้นการยอมรับใช้นวัตกรรม
6. การเสริมแรงเป็นระยะ ๆ หลังจากการ
ถอนตัวจากประชากร → ขั้นการใช้นวัตกรรมใน
ชีวิตประจำวัน

บทบาทของตัวกลางการแพร่กระจายก็คือการเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างสังคมตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป ทั้งนี้สังคมแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกันในแง่ของวัฒนธรรม ความเชื่อ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งที่กล่าวมานี้อาจจะแตกต่างไปจากลักษณะของตัวกลางการแพร่กระจายเอง ตัวกลางการแพร่กระจายจึงจะต้องเป็นผู้ที่สามารถมองเห็นถึงความแตกต่างนี้ และทำหน้าที่สื่อกลางการติดต่อระหว่างสังคมได้ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและรัดกุม (ลำลี ทองอิ้ว, 2526)

ผู้นำทางด้านการศึกษามีจำนวนไม่น้อยตระหนักว่า บุคคลากรที่จะเป็นกุญแจสำคัญในการใช้และแพร่กระจายการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาก็คือ ผู้ชำนาญการด้านสื่อหรือนักเทคโนโลยีการศึกษา ดังนั้นบทบาทที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่ควรให้ความสำคัญก็คือ การที่จะเป็นผู้แพร่กระจายงานนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา

แนวคิดทางเทคโนโลยีการศึกษาได้เปลี่ยนไปจากเดิมมาก ศาสตร์ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาได้ขยายขอบข่ายออกไปอย่างกว้างขวาง เนื่องจากความเจริญเติบโตและการพัฒนาการของศาสตร์และความต้องการของสังคม ในด้านการเจริญเติบโตของศาสตร์ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำแนกได้เป็น 4 แขนง คือ การจัดการ การพัฒนา การบริการและการแพร่กระจาย ซึ่งการแพร่กระจายนี้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่างานแขนงอื่น ๆ แต่ยังคงได้รับความสนใจน้อยมาก นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาทั้งหลายที่ได้รับการพัฒนานั้นถ้าขาดการแพร่กระจาย ขาดการรณรงค์ให้เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ ก็อาจถูกละเลยและไม่ได้รับการยอมรับ ซึ่งจะมีผลต่อการยอมรับและนำความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาไปใช้อย่างแท้จริง (ฉลอง ทับศรี, 2532)

ปัจจุบันนักเทคโนโลยีการศึกษาไม่ได้ทำงานในสถาบันการศึกษาเท่านั้น บางคนทำงานส่วนตัว เช่น การผลิตสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน บางคนทำงานในรัฐวิสาหกิจและเอกชน ส่วนมากอยู่ในตำแหน่งผู้ให้ความรู้และการฝึกอบรม บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่สามารถในการประยุกต์และวิเคราะห์สื่อต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและหลักสูตร มีความสามารถในการออกแบบ การใช้ การผลิต ตลอดจนการให้คำแนะนำในการใช้สื่อกับผู้อื่นได้ (สันติ วรศิริ, 2524) และหน่วยงานที่ต้องการนักเทคโนโลยีการศึกษามีทั้งหน่วยงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ซึ่งมีลักษณะงานคือ การจัดการศึกษา การจัดฝึกอบรม อาจเป็นการฝึกอบรมแนวคิดของการใช้สื่อและวิธีการทางเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อพัฒนาหน่วยงาน การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์หน่วยงาน การโฆษณา ซึ่งหน้าที่ของนักเทคโนโลยีการศึกษาจะต้องแนะนำและวางแผนการใช้วัสดุและอุปกรณ์ทางโสตทัศนูปกรณ์ให้วิทยากรและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน (บุญเลิศ ศาสตร์, 2524)

งานทางด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากและมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงหรือกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ นับว่าผู้ที่ทำงานทางด้านนี้ได้ทำงานในกระบวนการฝึกอบรมประจำการทางการศึกษา (in-service education processes) หากประสบผลสำเร็จก็หมายถึง สามารถเปลี่ยนคนให้มีความคิดใหม่หรือนำความคิดเก่ามาใช้กับเครื่องมือใหม่ ล้วนเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วบางคนก็เปลี่ยนง่าย บางคนก็เปลี่ยนยาก บางคนต่อต้าน ดังนั้นนักเทคโนโลยีการศึกษานฐานะตัวกลางการเปลี่ยนแปลง จึงควรมีการศึกษาถึงบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาให้เด่นชัด เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเทคโนโลยีการศึกษาเองและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยรวม ทั้งยังช่วยให้การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาได้นำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสูงสุด และจากงานวิจัยในหลาย ๆ หน้ว่า่าจะเป็นหน่วยงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ต่างมีความต้องการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษายู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น (ชัชยงค์ พรหมวงศ์, 2532; อนงค์วรรณ ยั่งยืน, 2527; อารีย์ สังขพันธ์, 2523) นอกจากนี้ปัญหาในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีอยู่ (วิพร เหลืองวิริยะแสง, 2524; สมพล ไมราภ, 2524 Hill, 1978) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการศึกษ การปรับปรุงการจัดการศึกษาทั้งโครงสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้ใช้หลักสูตรและดำเนินการเรียนการสอน ครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แนวคิดและหน้าที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการแก่บุคคล ดังนั้น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของครู การเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน การเลือกเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งจะสอนคนมากกว่าสอนหนังสือและเน้นให้ผู้เรียนได้มีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและสนองความต้องการของผู้เรียนมากกว่าหลักสูตรเดิม

การสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการ รวมทั้งการนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมเข้ามาใช้ เสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สุจริต เพียรชอบ (2521) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในอนาคต จะใช้สื่อการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อการสอนที่เป็นเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะที่เดียวกันจำนวนเครื่องมือและสื่อการสอนจะมีมากขึ้นและมีคุณภาพดี นักเรียนจะใช้สื่อ เครื่องมือด้วยตนเองที่บ้านได้ สื่อการสอนจำพวกเครื่องบันทึกเสียง เทปบันทึกเสียง จะมีจำนวนมากทั้งครูและนักเรียนจะใช้ เครื่องช่วยสอนและแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ครูก็ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนอยู่ แต่ปรากฏว่าปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ก็ยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ใน กระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นจึงควรมีผู้ที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ และแพร่กระจาย ความรู้ทางด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาไปสู่กลุ่มครูผู้สอน เพื่อให้เกิดการใช้นวัตกรรม ทางเทคโนโลยีการศึกษาย่างคุ้มค่าและเหมาะสม

ดังนั้นการศึกษาในเรื่องบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางการแพร่ กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาจึงนับว่าจะ เป็นประโยชน์ทั้งในด้านการนำนวัตกรรมทาง เทคโนโลยีการศึกษาไปใช้และการแพร่กระจายงานทางด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ออกไป ในฐานะที่นักเทคโนโลยีการศึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการใช้สื่อนวัตกรรมทาง เทคโนโลยี การศึกษา จึงควรที่จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เหล่านี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะนำนวัตกรรมทาง เทคโนโลยีการศึกษามาเผยแพร่ให้เกิดผลดีนั้นจะต้องทำให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และ หน่วยงาน ตลอดจนจะต้องมีอิสระและความคล่องตัวในการทำงาน ผู้บริหารของสถาบันควรมีส่วน ร่วมให้การสนับสนุน ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษานั้น ๆ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2532; สุมิตร คุณานุกร, 2523 Noble, 1976; Weiner, 1975) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรที่จะ

ทำการศึกษาจากความคิดเห็นของผู้บริหารในหน่วยงานที่นักเทคโนโลยีการศึกษาสังกัดอยู่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในงานทางด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาเป็นอย่างดี ศึกษาจากความคิดเห็นของครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาในฐานะผู้ใช้นวัตกรรม รวมทั้งศึกษาจากความคิดเห็นของตัวนักเทคโนโลยีการศึกษาเองด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียนหรือเกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา

คำถามการวิจัย

1. บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะเป็นตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของตนเอง ครูผู้สอนและผู้บริหารเป็นอย่างไร
2. บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะเป็นตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาตามการรับรู้ของตนเอง ครูผู้สอนและผู้บริหารมีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเทคโนโลยีการศึกษาหรือครูโสตทัศนศึกษา เกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียน และเจ้าหน้าที่หรือครูโสตทัศนศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2533 จำนวน 15,095 คน

2. การศึกษาถึงบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาโดยศึกษาจากกิจกรรมจากแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา 6 ขั้นตอน ของโรนัล ฮาฟลอก (Ronald Havelock, 1971) คือ (1) การแนะนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา (2) การให้รายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาและการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา (3) การสาธิตการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา (4) การฝึกอบรมการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา (5) การให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาในชีวิตประจำวัน และ (6) การเสริมแรงเป็นระยะ ๆ หลังจากการถอนตัวจากกลุ่มผู้ใช้

คำจำกัดความในงานวิจัย

1. นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา (innovation in educational technology) หมายถึง การนำเอาความรู้ แนวคิด และกระบวนการ ตลอดจนเครื่องมือ วิธีการ และวัสดุใหม่ ๆ อันเป็นผลจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ เพื่อแก้ปัญหา และเกื้อหนุนพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในที่นี้หมายความรวมถึงสื่อการสอน วิธีการ แนวคิด ที่ใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา งานสารสนเทศศึกษา การศึกษา การฝึกอบรม การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์

2. บทบาท หมายถึง หน้าที่ ความรับผิดชอบและกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานโดยตรง และงานพิเศษที่ควรกระทำ หรือได้รับการคาดหวังจากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องว่าควรกระทำในการปฏิบัติงาน (ภิญโญ สาธร, 2516) บทบาทในที่นี้หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบของนักเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งหมายถึงครูสารสนเทศศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียน

3. นักเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่ ความรับผิดชอบในกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านสารสนเทศศึกษาหรือเทคโนโลยีการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่หรือครูสารสนเทศศึกษาหรือเทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียน

4. การแพร่กระจาย (diffusion) หมายถึง กระบวนการในการสร้างความต้องการในการเปลี่ยนแปลง การสร้างความไว้วางใจให้ตนเองในหน่วยงาน การช่วยวิเคราะห์ปัญหา การกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้มีการนำไปใช้อย่างแท้จริง และมีการใช้อย่างคงที่ ต่อเนื่องตลอดไป (ลำลี ทองธิว, 2526)

5. ตัวกลางการแพร่กระจาย (change agents) หมายถึง ผู้ที่ทำให้กระบวนการยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ตลอดจนการนำไปใช้อย่างแท้จริงตามทิศทางหรือแผนงานที่หน่วยงานหรือโรงเรียนกำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา
2. เพื่อทราบถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของนักเทคโนโลยีการศึกษาในสถานการศึกษาหรือครู ใสศัสนศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
3. เพื่อให้ให้นักเทคโนโลยีการศึกษาและผู้บริหารได้ตระหนักถึงบทบาทในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาไปสู่กลุ่มที่เกี่ยวข้องมากขึ้นโดยมีนักเทคโนโลยีการศึกษาเป็นตัวกลางในการแพร่กระจายงานทางด้านนี้
4. เพื่อที่จะเป็นข้อมูลให้สถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการผลิตบุคลากรให้สนองความต้องการของหน่วยงาน